

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหลักฐานชั้นต้นและหลักฐานชั้นรองอย่างกว้างขวาง ทั้งผลงานของนักประวัติศาสตร์ นักสังคมศาสตร์ และนักมนุษยศาสตร์ แล้วสังเคราะห์เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์สังคมไทย โดยศึกษาความเปลี่ยนแปลงอย่างละเอียดอ่อนของสังคมไทย ทั้งในเชิงชนชั้น ชาติพันธุ์ ท้องถิ่น และความสัมพันธ์ระหว่างเพศ ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจภาพรวมของความเปลี่ยนแปลงอย่างซับซ้อน สังคมไทยตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน และช่วยให้เข้าใจปัญหาเชิงโครงสร้างของสังคมไทยชัดเจนขึ้นด้วย

ผลการวิจัยพบว่าความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงของรัฐและสังคมไทย โดยที่ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงอย่างแนบแน่นกับความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและวัฒนธรรม ขณะเดียวกันชนชั้นนำซึ่งมีอำนาจมากที่สุดในการควบคุมระบบเศรษฐกิจก็มีส่วนอย่างสำคัญในการกำหนดความเปลี่ยนแปลงในสังคมด้วย เพราะชนชั้นนำพยายามจัดระบบความสัมพันธ์ทางสังคมที่ประกอบด้วยคนหลายชนชั้น หลายชาติพันธุ์ หลายท้องถิ่น และหลายเพศ ให้เอื้อต่อการรักษาและเพิ่มพูนอำนาจทางการเมืองและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของตน โดยที่ลักษณะการจัดระเบียบและควบคุมสังคมของชนชั้นนำในแต่ละยุคจะขึ้นอยู่กับบริบททางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ

อย่างไรก็ตาม สังคมไทยมิได้ตกอยู่ภายใต้การจัดระเบียบและการควบคุมของรัฐและชนชั้นนำอย่างเบ็ดเสร็จ ในแต่ละยุคล้วนมีการละเมิดระเบียบแบบแผนที่รัฐและชนชั้นนำกำหนดและเกิดความขัดแย้งในหลายลักษณะ อีกทั้งยังมีลักษณะเฉพาะของท้องถิ่นและลักษณะเฉพาะทางชาติพันธุ์ที่ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงที่แตกต่างหลากหลายอีกด้วย นอกจากนี้ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจยังทำให้เกิดปรากฏการณ์ทางสังคมใหม่ๆ ในบางยุค เช่น การอพยพโยกย้ายอย่างขนานใหญ่ การแข่งขันผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เพิ่มสูงขึ้น การเกิดโอกาสที่เปิดกว้างขึ้นสำหรับการเลื่อนชั้นทางเศรษฐกิจและสังคม การเกิดชนชั้นใหม่ที่ต้องการเพิ่มพูนอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมืองของตน การกบฏหรือการต่อสู้ทางอุดมการณ์ การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์เพื่อเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์เชิงอำนาจ การเปลี่ยนแปลงของระบบคุณค่าและความสัมพันธ์ทางสังคมในมิติใหม่ๆ ฯลฯ ปรากฏการณ์ทางสังคมเหล่านี้ส่งผลให้สังคมไทยเปลี่ยนแปลงอย่างซับซ้อนและมีความแตกต่างหลากหลายทางสังคมและวัฒนธรรมเป็นอย่างมาก

อนึ่ง อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ก็ขึ้นอยู่กับความเปลี่ยนแปลงของบริบททางเศรษฐกิจและนโยบายของชนชั้นนำมากทีเดียว ในยุคที่ระบบไพร่ยังดำรงอยู่โดยที่ไพร่ถูกห้ามมิให้ย้ายถิ่นนั้น คนชาติพันธุ์ต่างๆ รักษาอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์เอาไว้ได้ยาวนาน จนกระทั่งเมื่อชนชั้นนำรวมศูนย์อำนาจทางการเมืองและส่งเสริมการ

ผลิตเชิงพาณิชย์ จึงเกิดการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์และการต่อสู้ใน “พื้นที่ความทรงจำ” อย่างเข้มข้น

สังคมไทยในปัจจุบันไม่เพียงแต่จะมีปัญหาเชิงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและการเมืองเท่านั้น แต่ยังมีปัญหาเชิงโครงสร้างทางวัฒนธรรมซึ่งเป็นรากฐานของความไม่เสมอภาคทางสังคมและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประชาธิปไตย จึงจำเป็นต้องทำการปฏิรูปวัฒนธรรมพร้อมๆ กับการปฏิรูปทางเศรษฐกิจและการเมือง

Abstract

Research for the Construction of New Knowledge: Thai Social History

The aim of this research is to broadly study primary historical sources and selected secondary sources, including those by historians, social scientists and humanities scholars, in order to synthesize and construct a new body of knowledge about Thai state and social history. The research does so by examining the subtle changes of structure in Thai society, with particular respect to class, ethnicity, locality, and gender relationships. This will aid us in comprehending the complete picture of complex transformation in Thai state and society from antiquity to the present.

The research found that economic changes were the most important factor which caused complex, internal structural transformation of Thai society in different periods, and that economic changes were closely related to political and cultural changes as well. Simultaneously, the role of elites, who hold the greatest power in controlling the economic system, have an important role in determining the structure and transformation of society. The elites tried to organize social relationships among the people of many classes, ethnicities, localities and genders to maintain and increase their political power and economic benefits. This ordering and controlling of people by elites affected every group in Thai society. However, the characteristic of social relationships organized by the elites was according to social context.

However, every group in Thai society did not come under the order and regulation by the state and elites in every sense. In every period, there were infractions of the order and regulations set by the state and elites and there were various kinds of conflicts. In addition, there were characteristics of every locality and ethnicity that caused diverse changes in Thai society. In addition, economic changes caused new social phenomena to emerge in various periods, such as large-scale immigration of some ethnic groups, heated conflict over growing economic interests, greater social and economic class mobility, the emergence of new classes who wanted more economic and political power, rebellion or ideological struggle, and changes in identity in order to transform power relations, the emergence of new value systems and social relationships, etc. These

social phenomena catalyzed complex transformations of Thai society and had diverse, wide-ranging effects on Thai society and culture.

The effects of changes in economic context and policies of the elites depended greatly on ethnic identity. During the period in which there was a corvée system, the elites forced almost ethnic groups to be under the system and forbade them from moving to another area. This resulted in the preservation of their ethnic identity over a long period. This was the case until the elite centralized political power and promoted commercial production which affected the ways of life and social relations of different ethnic groups; the changes included increased competition for resources between ethnic groups, the adaptation of ethnic identity and the diverse and complex struggles in “the space of memory.”

At present, Thai society is not only faced with structural economic and political problems, it is also faced with structural cultural problems that are one of the legacies of the past. This is a problem because the cultural structure is not only the basis of social disunity and economic inequality, but is an obstacle to democratization, which will then make resolving social disunity and economic inequality difficult. Therefore, it is necessary to reform the cultural structures simultaneously with reforming the economic and political structures.